

Slovenski dom

Štev. 241 V Ljubljani, v četrtek, 22. oktobra 1942-XX Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza Italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Imponenti forze aeree nemiche distrutte nel cielo egiziano

Mogočna letalska zmaga na egiptovskem nebu — Močne nasprotnikove sile uničene

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

In dura, violenta battaglia combattuta contro poderose formazioni nemiche l'arma aerea italiana ha riportato nel cielo egiziano un importante successo. Vari decine di apparecchi risultano finora abbattuti dalle valorose ed infaticabili squadriglie da caccia tra le quali si sono particolarmente distinte quelle degli stormi III e IV, altri numerosi apparecchi sono stati distrutti in combattimento da aviatori germanici, sei precipitarono colpiti dalle batterie contraeree: si stanno precisando le cifre delle perdite avversarie e delle nostre. Reparti tedeschi da bombardamento hanno continuato le azioni contro gli aeroporti di Malta. Velivoli inglesi hanno sganciato alcune bombe sulla periferia Catania: Non sono segnalati danni.

Italijansko uradno vojno poročilo štev. 878 pravi:

V trdi siloviti bitki zoper mogočne nasprotnikove letalske oddelke je italijansko letalstvo

na egiptovskem nebu odneslo pomemben uspeh. Dozdaj kaže, da so več desetlet letal zbrali v neuporabni lovski oddelki, med katerimi so se odlikovali zlasti tisti iz 3. in 4. letalskega roja. Številna druga letala so v boju uničili nemški letalci, 6 jih je treščilo, ko so jih za-

dele protiletalske baterije. Zdaj ugotavljajo številke o nasprotnikovih in naših izgubah.

Nemški bombniški oddelki so nadaljevali z nastopi zoper letališča na Maliti.

Angleška letala so spustila nekaj bomb na okolico Catanie. Ni poročil o žrtvah.

Kljub slabemu vremenu nemške čete na Kavkazu napredujejo

Močni letalski napadi vzhodno od Volge — Sovjetski protinapadi med Volgo in Donom zavrženi — Angleško divjaštvo v Egiptu

Hitlerjev glavni stan, 22. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Trajno slabo vreme je včeraj znatno vplivalo na boje v zahodnem Kavkazu. Kljub temu

so nemške čete ob podpori letalstva zavzele ozemlje za nadaljevanje napada.

V Stalingradu se nadaljujejo boji. Protiletalsko topništvo in letala so potopila eno ladjo na Volgi ter podnevi in ponoči napadala sovjetske prevozne naprave, letališča, skladišča in železnice vzhodno od Volge.

Med Volgo in Donom so Sovjeti z močnimi novimi pehotnimi in oklepni silami zopet obnovili svoje razbremenilne napade s severa. Ti so se z velikimi izgubami zanje še pred našo bojno črto zrušili, 40 oklepnih vozil je bilo uničenih in mnogo ujetnikov zajetih.

Italijanske in romunske čete so odbile več sovjetskih poskusov za prekoračenje Dona z velikimi izgubami za Ruse.

Nad egiptovskim bojiščem je prišlo do velike letalske bitke z močnimi angleškimi letalskimi silami. Nemški in italijanski lovci ter protiletalsko topništvo so ob majhnih lastnih izgubah dosegli velike uspehe. Točni podatki še niso prispeli.

Nemški lovski bombniki so nadaljevali napade proti letališčem na Maliti.

V Sueškem zalivu so nemška bojna letala v noči na 20. oktobra potopila angleško petrolejsko ladjo s 5.000 tonami.

Nekaj angleških letal je včeraj podnevi priletelo nad Severno Nemčijo. Posamič so odvrzla bombe, ki so povzročile izgube med civilnim prebivalstvom in škodo na stanovanjskih poslopjih. Protiletalsko topništvo je sestrelilo eno angleško letalo.

Severno od Shettlantskega otočja je bila z bombnim zadetkom zelo poškodovana angleška trgovska ladja.

V teku enoletnih težkih bojev južno od Ilmenskega jezera se je tako v napadalnih, kakor v obrambnih bojih močno odlikovala divizija SS pod vodstvom višjega skupinskega vodje Eickeja, odlikovanega z železnim križcem s hrastovo vejico.

V dodatku javlja nemško vrhovno poveljstvo, da so na severnoafriškem bojišču angleška letala dne 20. oktobra podnevi napadla glavno nemško bolnišniško postojanko, ki je bila jasno označena z znakom Rdečega križa. Operacijski šotor je bil razdejan. Med bolniškim osebjem je bilo več ranjenih in mrtvih. Angleži torej kar naprej kršijo človečansko pravo in se ne ozirajo na najbolj osnovna pravila človeške omike. Nemško vrhovno poveljstvo iz tega sklepa, da se Anglija sploh ne meni več za čenevski dogovor.

Berlin, 22. oktobra. Glede bojev v stalingrajskem mestnem predelu poudarjajo v vojaških krogih, da so zaradi hudih naličev zdaj težji, a do vojaških nastopov docela ne ovirajo. V dokaz navajajo, da so nemške čete tudi v poslednjih 24 urah osvojile novo ozemlje. Deževje oteževalo vojaške nastope zlasti zato, ker oskrba po obširnih starih med Donom in Volgo zaradi naličev nujno ne more biti tako redna. Verjetno je, da bodo v kratkem mnogi dotoki Volge prestopili bregove, in ker je zahodno obrežje velike reke višje, bo poplavljen pokrajina ob vzhodnem bregu, kjer so nameščene boljševiške sile.

Stockholm, 22. oktobra. S. Poročila, ki jih je moskovski radio objavil sredi in danes zjutraj, pravijo o položaju v Stalingradu, da ni še nikdar bil tako resen kakor zdaj. Sovjetske čete so zaradi hudih naporov zelo izčrpane, čeprav dobivajo po Volgi stalne okrepitve.

Položaj v Indiji po angleških uradnih izjavah

Rim, 22. oktobra. S. Izjave vojvoda Devonshireskega, državnega podtajnika za Indijo, in razprava v angleški gornji zbornici o istem vprašanju, so pokazale naslednje: 1. Indijski upor je mnogo obsežnejši in globlji, kakor pa so doslej

vladni krogi sporočali javnosti. Razrušenja, ki so jih povzročili uporniki na brzojavah, telefonskih in železniških zvezah v Indiji, so močno oteževala vojaške nastope. Na indskem ozemlju je bilo ubitih 60 uradnikov ter 650 ranjenih. Število ubitih upornikov je tako visoko, da angleška vlada ni imela poguma objaviti ga vsaj v približnem obsegu. Splošno duhovno stanje v Indiji je čisto drugačno, kakor pa prepričanje tistih, ki menijo, da bodo Indijci dobra krma za topove. Lord Devonshire je povabil angleške ter severnoameriške liste, začel pa je pri "Timesu", naj ne mečejo javnosti v oči smešnih števil, kajti donos indijske mobilizacije se ne povečuje, pač pa zmanjšuje. Vojvoda Devonshireski je brezobzirno postavil na laž predsednika vlade in ministra za Indijo in podal svoje mnenje o indijski vstaji. Ni prikrival hude skrbi, ki jih ima vlada zaradi položaja, ki se utegne končati s tem, da bi sovražnik vdrl v deželo.

2. Kriza je pokazala, da je indijski kongres največja moralna sila v Indiji in da ni v Indiji mogoče storiti prav nič brez sodelovanja te največje sile.

3. Anglija je trdno odločena zlomiti indijsko uporniško gibanje z vsemi nasilnimi sredstvi, s puškami, biči in letalskim obstreljevanjem. Ko je angleška vlada podala to izjavo po vojvodu od Devonshireskem, je povabila Amerikance, naj ne vtikajo nosu v to zadevščino, ker jih končno nič

Vladar na obisku tehnične šole v Pisi

Pisa, 22. okt. a. Veličanstvo Kralj in Cesar je včeraj zjutraj v spremstvu prvega pribočnika obiskal kr. tehnično industrijski zavod »Leonardo da Vinci« v Pisi. Sprejel ga je ravnatelj zavoda, nato si je v spremstvu prefekta, zveznega tajnika in župana natanko ogledal šolske dvorane in delavnice za mizarstvo, splošno in strokovno mehaniko ter za stavbinstvo. Izrekel je svoje zadovoljstvo nad izvršno opravilo šole in nad popolnim delovanjem. Številni šolarji in množica meščanov so Vladarju ob koncu obiska priredili navdušene manifestacije.

Vojaški pokop generala Ferrari-Orsija na egiptovskem bojišču

Področje vojnih nastopov, 22. okt. a. Posebni dopisnik agencije Stefani v severni Afriki poroča:

Na nekem vojnem pokopališču ob Balbijeki cesti so včeraj izkazali čast truplu generala armadnega zbora Friderika Ferrari-Orsija, ki je padel v najbolj sprednjih vrstah na egiptovskem bojišču. Truplo so z bojišča prepeljali zavito v tribarvno. Zadušnice, ki jo je bral vojaški duhovnik na pokopališču, so se udeležili številni italijanski in nemški visoki častniki. Na krsti je med drugimi pokojnikovimi odlikovanji ležal tudi nemški železni križ I. razreda. Ko so navzoči dali truplu poslednji pozdrav, so generala pokopali blizu drugih dveh italijanskih generalov Piacenza in Baldassareja, ki počivata že nekaj časa na istem pokopališču.

Nov španski poslanik pri italijanskem dvoru in v Vatikanu

Madrid, 22. okt. s. Španski uradni list pri naša odlok zunanjega ministra, da je za novega španskega poslanika pri italijanskem dvoru imenovan Raimond Fernandez Cuesta, za novega poslanika pri sv. stolici pa Domingo de Las Barcenas.

Podpredsednik nemške državne banke na obisku pri bolgarskih državnikih

Sofija, 22. okt. AS. Podpredsednik nemške državne banke Emil Pul je obiskal predsednika vlade Filova, finančnega ministra Bošilova in guvernerja Narodne banke Guneva.

Govor predsednika južnoafriške vlade v angleški zbornici

Rim, 22. okt. s. Predsednik južnoafriške vlade Smuts je včeraj govoril v angleški poslanski zbornici. Vražal je zlasti pri zahtevi, da ne smejo zavestniki več izgubljati časa pri prehodu iz obrambe v napad. Docela nekoristno je čakati, da bi bila priprava končana v vseh podrobnostih, zakaj pri tem bi lahko zamudili ugodni trenutki. Omenil je, da Rusija prenaša težo, ki presega njene moči in ima svo pravo, da ji zavestniki kar se da naglo olajšajo breme. Potem je Smuts z igralnim zanosom poveljeval bodoči svet, kjer bodo osne države prišle eno ob drugo, z novo pa bo vstala Zveza narodov, ki bo temeljila tudi na načelih atlantske karte, da bo utrdila in izboljšala premoč zmagovalnih držav. Govor je bil poln vsakdanjih rečenic, njegova oblika pa je bila primerna za ljudske shode. Angleška zbornica je ostala zaradi njega v veliki zadregi, čeprav ni manjkalo vpludnostnega ploskanja.

Zaradi pomanjkanja ladij v Združenih državah so začeli surovim gumij iz predelov ob brazilskem veletoču Amazoni in iz gozdov v republiki Columbiji prevažati z letali. Seveda so se s tem prevoznimi stroški ogromno pomnožili. Iz istega razloga pa manjka južnoameriškim državam bencina vsak dan bolj.

Okrepitve prihajajo s tistega stalingrajskega predela, ki še ni zaseden; dovažajo jih preko reke ponoči v majhnih čolnih, od katerih pa jih gre dobra polovica stalno v izgubo zaradi hudega obstreljevanja nemškega topništva in letalstva. Moskovski radio je izjavil: V Stalingradu se bje bitka, kakršne človeška zgodovina še ni videla: hita napadov, ki jih morajo branilci odbijati, ne pozna primere v vojni p.eteklosti.

Vesti 22. oktobra

Madžarski senat je enoglasno odobril zakonski načrt v počastitev spomina pokojnega podregenta Stefana Horthyja. Zakon med drugim vsebuje določila za zagotovitev bodočnosti pokojnikove vdove in otrok ter določila na korist vseh vojnih vdov in sirot.

Romunska vlada sporoča, da bodo odslej smela v Romunijo prihajati samo pisma, ki so pisana v hrvaščini, francoščini, italijanščini, romunščini, srbsčini, slovenščini, turščini in nemščini. Samo za nakladalne listine je dovoljena tudi poraba angleščine.

Ob zaključku manevrov bolgarske vojske je kralj Boris imel govor, v katerem je izrekel svoje zadovoljstvo nad armado.

ne briga. Indija je lovišče, ki je prihranjeno Angliji. Atlantska karta je bila na seji lordske zbornice poteptana na žalosten način. Kakšna pa je angleška moralna, pa je točno povedal lord Samuel, ki je prosil vlado, naj neha z morjenjem, s požiganjem in nasilji, ne zato, ker so to nemoralna sredstva, pač pa zato, ker so se ta sredstva izkazala kot takšna, ki prinašajo prav nasprotno politične uspehe. Vsega sveta prepričanje pa je, da je razprava v angleški zbornici vrgla jasno luč na veliko žalostno tega spopada, ki razgalja vso angleško nesramnost.

Nemška odlikovanja za italijanske zasluge na srednjem delu ruskega bojišča

Vzhodno bojišče, 22. oktobra. s. General von Tippelskirch je ob izročanju železnih križev častnikom in vojakom 35. italijanskega armadnega zbora v Gorbatovu 28. septembra letos imel naslednji govor:

>V Hitlerjem imenu imam čast in veliko veselje, da z znamenjem železnega križa in vpricho poveljnika 35. armadnega zbora, eksc. Messeja ter poveljnikov divizij odlikujem nekaj hrabrih vojakov iz zavezniške italijanske vojske, ki so se posebno odlikovali. V kar najhujših bojih so z rano ob rami z nemškimi tovariši izločili vse mogočne, boljše napade konec meseca avgusta, ki naj bi bili pogazili zavezniške bojne črte. To je storil junaški in plemeniti odpor divizij »Stor-

zescac«, »Celerec«, »Pasubiot« ter neubranljivi zagon konjeniških polkov »Novarac« in »Savoia« ter pogumnih črnih srajc. Pomembne sile, ki jih je nasprotnik uporabil pri napadu na bojišče, ki ga drži 35. armadni zbor, kaže kakšen pomen je rusko poveljstvo pripisovalo nastopu, ki naj bi bil pritegnil za obrambo sile, zaposlene v bitki za Stalingrad. Zagrizeni odpor tukajšnjih italijanskih enot pa ni samo izjalovil sovražnikovih načrtov za zlom bojišča, temveč tudi njegova ogromna prizadevanja, da bi pritegnil sem druge sile ter razbremenil bojišče pri Stalingradu in ga rešil nepretganega nemškega pritiska. Zahvaljujem se vam v imenu nemške vojske in posebno v imenu vseh nemških tovarišev, zapletenih v bitko za Stalingrad, za vaš bojni duh in vašo vztrajnost.

Nemški propagandni minister o vlogi časa v sedanji vojni

Ta dela končno za Nemčijo, ki ji manjka samo časa za izkoriščanje zasedenih dežel

Berlin, 22. oktobra. s. V zadnji številki nemškega tednika »Das Reich« nemški propagandni minister objavlja pomemben članek. Najprej na kratko povzema in razvija nekatere misli, ki jih je bil podal v svojem zadnjem govoru, potem pa trdi, pojasnjuje in dokazuje, da čas zdaj dela samo za države Osi.

Čas — piše dr. Goebbels — ni čimle, ki bi delal sam od sebe. Dovoljuje le vojskujočim se državam, da nastopajo po njem. Utegne biti res, da čas podpira en tabor bolj kakor pa drugega, kadar se oba vedeta pasivno z ozirom nanj. Toda če ga oba izkoristita tako, kakor ga le moreta, je njegova naloga važna za učinke po končni odločitvi le v toliko, v kolikor dovoljuje enemu taboru bolj kakor drugemu, razmahni lastno moč in si tako zgradi boljšo podlago za nadaljevanje vojne. Če bi se bili torej Angleži okoristili s časom v teh treh letih vojne tako, da bi uresničili svoje težnje po novih osvojitvah ozemlja ter tako razširili svoje vojno gospodarstvo in povečali oborožitev, bi utegnili biti njihova razlaga pravilna, seveda četudi mi ne bi delali istega. Nobena teh domnev pa se ni uresničila. Verjetno bo moralo preteči še nekaj mesecev, preden bodo naši nasprotniki to spoznali in priznali. Njihovi voditelji si prizadevajo, da bi s svojimi frazami dopovedali, da ne vidijo, zakaj naj bi bil položaj zanje resen, toda to pri dejstvu ničesar ne spremeni.

Velika Britanija je doslej še skoraj vedno dobivala samo takšne vojne, pri katerih je čakala na svojem otoku, s tem oslabilo sovražnikove postojanke, svoje pa ojačevala. Danes pa ni več tako. V zadnjih treh letih angleški imperij ni niti malo povečal svoje moči, pač pa jo naglo zmanjšal. Z ogromnimi izgubami ozemlja je Velika Britanija izgubila prav tako ogromno surovin.

Isto se je zgodilo tudi z Združenimi ameriški državami, zlasti pa še s Sovjetsko Rusijo. Vse, kar je sovražnik izgubil, smo dobili mi. Čeprav bi se utegnili zdeti nesmiselno, nam

manjka za izkoriščanje teh surovin začasno le tistega, čemur Angleži pravijo naš sovražnik — čas. Potrebujemo časa, da bi v zasedenih vzhodnih deželah spet obnovili v obrat ogromna ležišča premoga in železa. Treba nam je časa, da obdelamo neizmerno ozemlje in da ga izkoristimo končno za naše oskrbovanje. Potrebujemo časa da organiziramo zaledje in ga postavimo v službo naše vojne moči, da preuredimo prevoz ter vzpostavimo na ta način promet med domovino in zasedenim ozemljem na vzhodu, zlasti pa še promet v smeri od vzhodnih dežel proti naši domovini.

Imeti moramo samo potrpljenje. Pogoji za zmago so končno veljavni v naših rokah. Čas jih ne more oslabil, temveč samo še bolj okrepiti. V Evropi danes gospodujemo — piše dalje minister dr. Goebbels — nad ozemljem, ki lahko daje vojni zanesljiv potek, v kolikor zadeva njeno trajanje.

Če se pridno in pametno vržemo na delo, da izkoristimo to ozemlje in ga v vsakem ozirom pravilno vrednotimo, se nam ne more nič zgoditi. Mi hladnokrvno gledamo na vso stvar in ne slepimo ne sebe ne svojega naroda. Naše misli se ne opirajo na utvare in na prazne upe, temveč na določna dejstva. Najusodnejše za angleško propagando je, da skuša dopovedati, da je ozemeljski prostor samo breme, ne pa istočasno tudi nekaj koristnega. V vojni je važnejše pridobivati prostor, kakor pa čas. Kdor ima v svojih rokah prostor, ima tudi čas. In zato bo zmaga naša.

Izgube ruske vojne mornarice na Črnem morju

Berlin, 23. okt. s. V vojaških krogih so povedali, da je ruska mornarica v Črnem morju od začetka vojne izgubila eno križarko, sedem rušilcev, eno torpedovko, dve podmornici, šest topničark in okrog 40 motornih torpednih čolnov, polgalcev min, stražnih čolnov in monitorjev. V prištevanih pazu pri Sebastopolju so nemške čete, kakor je bilo že povedano z uradnimi sporočili vrhovnega poveljstva, našle pri vdoru razbitine naslednjih ladij: v južnem zalivu razbitine ene križarke, dveh rušilcev, ene podmornice in dveh tolovornih ladij za 8500 ton in 100 tonskega plavajočega žerjava, razen tega pa še ostanke številnih majhnih vlačilcev. V severnem zalivu so našli razbitine motorne ladje in vlačilca in desetih malih vkrevalnih čolnov.

V zalivu Kilen so našli: en rušilec, eno podmornico, dve petrolejski ladji in 4000 tonski pla-

vajoči žerjav ter pet malih čolnov. Te ladje so bile težko poškodovane med silnim bombardiranjem Sebastopolja, dalje od topništva in letalstva ter so jih potopili boljševiki sami. Ostanke sovjetske mornarice so po padcu Sebastopolja poskušali pobegniti v Novorosijsk. Toda tudi to važno rusko oporišče je padlo v nemške roke, nakar sovjetskim ladjam ni preostalo drugega, kakor da se umaknejo v Batum, ki je poslednje sovjetsko pristanišče večjega pomena. Lahke nemške pomorske enote, v prvi vrsti torpedni čolni, pa tudi edince italijanske mornarice in romunske mornarice so navzile veliki premoči sovjetske mornarice nadaljevale z napadi in zmagovito naskakovale sovjetsko plovido, zlasti pa preskrbo. Zaradi nepretganega delovanja teh enot nemške, italijanske in romunske mornarice in zaradi nastopov nemškega letalstva dames sovjetska mornarica že ne more več zagotoviti oskrbovalnega prometa ob kavkaški obali v Črnem morju.

Obisk Visokega komisarja pri poveljstvu obmejne milične legije

Ljubljana, 22. oktobra. Včeraj dopoldne je posetil Visoki komisar poveljstvo Legije obmejne milice, kjer ga je sprejel podpoveljnik dr. Palmisani, inšpektor policijske službe v zaledju, ter poveljnik Legije konzul De Padova.

Vojaško čast mu je izkazal vod obmejnih Črnih straj.

Eksc. Grazioli je posetil urade poveljstva ter urade ljubljanske kohorte, nato tudi tovarnice in službene prostore. Poveljnik legije mu je nato predstavil vse častnike, ki so prideli na temu poveljstvu.

Preden je zapustil vojašnico, se je zadržal Visoki komisar v pričetnem razgovoru s Črni strajci, ki so odpele himno Obmejne milice ter »Giovanezzos«.

Potem je naslovil na častnike in Črne strajce izbrane besede, poudarjajoč visokega duha, ki navdaja vrle obmejne oddelke, ki so tudi v tej pokrajini zapisali strani svojega junaštva. Potem je izrazil poveljniku Legije svoje najbolj živo zadovoljstvo.

Končno je velel pozdrav Kralju in Duceju ter nazdravil Obmejni milici.

Delo Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani

Ljubljana, 22. oktobra.

V nedeljo, 18. oktobra se je vršila širša seja upravnega odbora Oddelka industrijskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani, katere se je udeležilo 83 funkcionarjev, ki so zastopali 13 sindikatov z 19 skupinami ter 2369 organiziranih članov.

Iz poročila o doseganju delu oddelka in položaja industrijskega delavstva posnemamo, da je bilo v času od 1. X. 1941 sklenjenih 11 novih kolektivnih pogodb za posamezne stroke industrijskega delavstva, dalje 4 nove pogodbe za industrijska podjetja, 6 dodatkov h kolektivnim pogodbam in medzni sporazumi za faktorje v tiskarnah. Trije medzni spori (za graficarje, pivovarstvo »Union« in Združene papirnice Vevče) so bili rešeni v razsodiščnem postopku.

Tekom zadnjih mesecev je vložil oddelak 9 predlogov za nove kolektivne pogodbe, ki so že v razpravi, pripravljajo pa načrt pogodb za živilsko industrijo, opekarne in industrijo kletja. Na predlog delodajalcev pa se bo razpravljalo o novih kolektivnih pogodbah za grafičarje in knjigoveško delavstvo, iz katere že doslej obstojajo pogodbe.

Sportne vesti

Ze v soboto je bila v Italiji velika krožna kolesarska dirka, ki je potekala po lombardijskih cestah in se je začela ter končala v Milanu. Proga je bila dolga 184 km. Spadala je k zadnji etapni vožnji. Dirka je končala z nekaterimi presenečenji. Zmagal je proti pričakovanju manj omenjani Bini s časom 5:06:03 in je vozil s povprečno brzino 36,073 km na uro. Na drugo mesto se je plasiral Bartali in si je tako priboril v skupni oceni največje število točk, s čimer je posadil dosedanjega favorita za prvo mesto Favallija na drugo mesto. Tako sta bili razdeljeni prvi dve mesti med poklicnimi dirkači. Med neodvisnimi, ki so tudi vozili v tej vožnji, pa je vodstvo še nadalje obdržal vodilni Toccacelli in je tudi v končni oceni dobil največ točk in seveda prvo mesto.

Nemški šport je razen nedeljske lepe nogometne zmage v Špici dosegel še drugo veliko zmago v Budimpešti. Tamkaj so namreč nastopili nemški rokometarji proti madžarskim izbrancem. Nemški gostje so zmagali presenetljivo visoko s 14:2. Madžari niso bili Nemcem v nobenem pogledu kos, še ni preteklo štiri minute, ko so imeli domači že štiri gole v mreži. Potem pa se je serija zgoditkov nadaljevala. Tekma je imela jubilejni značaj, saj poteka letos 25 let odkar v Nemčiji tako intenzivno igrajo rokomet. Tekmo je gledal tudi prvi pobudnik in tvorec rokometu Karl Schelenz.

Pota in zapreke

je roman, ki je pravkar IZŠEL v Slovenčevi knjižnici. Knjižniška cena 7 lir. Dobiva se v Upravi Slovenca, v knjigarnah in trafikah.

Zorko Simčič:

Filozofizem

»Kakor so bili nekoč filozofi kot Kant, ki je trdil, da je njegov sistem utrujen za vselej in da ni pričakovati nobenih drugih zgrajenih nauk, ali Hegel, ki je trdil, da njegov sistem jemlje filozofiji sploh vsako bodočnost, tako so tudi v slikarstvu ljudje, ki so prepričani, da ne bo nikdar nihče drugače slikal, kakor slikajo oni. Kajti, če bi le podvomili, da je še možen kakšen pristojni in naravi bližji način slikanja, bi ga takoj pričeli iskati. To je vsaki duši, posebno pa že umetniški že dano! Ali ni torej čudno, da se skoraj vsi slikarji neke dobe enako izražajo, kakor da bi vsi enako občutili in doživljali. Saj sta si celo impresionizem in impresionizem v resnici mnogo bliže, kakor si mi to mislimo in kakor po frazeologiji sklepamo. Kakor pri filozofiji, tako je tudi pri slikarstvu misel o neki ustaljenosti torej nesmiselna.

Slikanje je iskanje resnice. In kakor problem resnice pri filozofiji ni niti dogmatičen niti tehničen, ampak kritičen, tako je tudi pri slikarstvu. Zato je potrebno toliko svobode, zato tudi razumljivo, da nek umetnik sede na svojo stropo in ji da prednost pred drugo. Saj so tudi filozofi, recimo Kant, dajali prednost etiki kot praktični filozofiji pred teoretično.

Glavno vodenje načelo pami je bilo tisto, do katerega sem se dokopal po dolgotrajnem razmišljanju filozofskih

metod. Predvsem me je zanimala zankujoča metoda kritične filozofije, metoda dvoma in kritike, ki gre včasih tako daleč, da filozof dvomi celo o eksistenci vsega zunanjega sveta in včasih celo o eksistenci samega sebe. Ali ni ta ideja sličen »spiritus agens« nove struje? Kaj je svet? Ali je to, kar vidimo? Ne! Kajti, če vzamemo samo vizuelno, je to le skupek barv in njenih nians. Toda po zankujoči metodi svetovja ni; da so žarki, to se nam le dozdeva, torej tudi barv ni! Torej le domišljija, neka fikcija?! In tedaj so se mi odprle oči. Ničesar ni. Ostane le duhovnost, ki se izraža v dveh izrazih in sicer v belem in črnem. Torej v začetku in koncu nečesa, česar ni. Saj vam je znan fizikalni poizkus, da je videti ob vrtenju raznobirne plošče le belino. Tu je izvir! Začetek in konec! Drugo vse je le tradicija in zastareli predsodki!

Zopet sem ga hotel prekriti, da bi ga opomnil na nekatere nedoslednosti in nesmiselne trditve, ki jim včasih sam oporekam. Toda najbrže je bila moja kretnja preblaba, da bi jo smatral za resno in je mirno nadaljeval. Sklenil sem, da ga bom za nekatere stvari vprašal na koncu govora. Toda ne vem, če se bom še na kaj spomnil, kajti mož govori hitro in le težko mu sledim.

Prve primere slikarstva s filozofijo so se mi pojavile že davno, ko o svoji novi struji še pojma nisem imel. Le nekaj svet strah sem imel že kot dijak pred prazno črno tablo in z zanimanjem sem se včasih zadržal, ko je že zvonilo konec ure, v belo prazno lista v šolskem zvezku in v domišljiji so se

mi dvigovale razne predstave. Ne vem, zakaj se mi smejeje? Saj vam je gotovo znano, da se vrši na tak način celo testiranje mladih ljudi. S pomočjo gledanja v navaden lisast papir in da se z ozirom na to, kar mladec vidi v tem, kakor si vi mislite — brezsmiselno papirju, sklepa na njegovo domišljijo in tako na stopnjo njegove zrelosti. Kakor pri teh poizkusih mladec vidi čisto druge stvari kakor starejši človek, tako tudi pri našem slikarstvu lahko vsak stvar po svoje vidi in razume.

Kakor rečeno sam že takrat prestavljal misli o filozofiji v slikarstvo. Saj je bilo vse naše slikarstvo že na taki stopnji, da bi Cicerio prav lahko rabili iste besede za slikarstvo, ko je dejal, da ni na svetu abote, ki je že ne bi izrazil kakšen filozof. In če smatramo našo strujo le za norčevanje in zasmehovanje »pravice« slikarstva, bi lahko mirno citirali Pascala, ki je dejal, da je šele zasmehovanje filozofije prava filozofija.

Zlasti pa mi je šlo za to, kakor sem vam že prej poudaril, da se človek nauči gledati umetnine in to s svojo lastno in samosvojo dušo. Svoboda! Svoboda doživljanja! Pravi umetnik bo na vprašanje: »Kaj predstavlja ta slika?«, vedno odgovoril: »To, kar vidim!« Tu ni meje gledalčevi fantaziji, kajti le réel est droit, le possible est immense. Resničnost je ozka, možnost je ogromna, kakor je dejal Lamartine. In pri našem slikanju kakor tudi pojmovanju je ta možnost neskončna.

Mnogi nas imajo za blazneže. Toda že Aristotel je trdil, da ni mogoče velik

Spet nova žrtev komunističnega nasilja

Na Polici je pod nožem padel 22 letni Goli Jože, uslužbenec Ljudske tiskarne

V Ljubljano je prispela vest o žalostni smrti 22 letnega uslužbenca v ekspeditivni upravi »Slovenca« Goli Jožeta iz Rudnika pri Ljubljani. Pred mesecem so ob priliki ropanja po Rudniku v župnišču in drugih hišah partizani odpeljali njegovega očeta in njega. Očetovo hišo so do kraja izropali in napravili za 20.000 lir škodo. Fanta, ki je bil zgleden prosvetni delavec na Rudniku, so odpeljali na Polico in ga po večdnem zadrževanju in mučenju ubili.

Po izjavi Janželjeve žene na Orlem, kjer se je ta hvalila ljudem o moževih krutosti, je Janželi Goližev sorodnik, sam zabolod Jožeta z nožem v srec.

Goli Jože je bil tri leta uslužbenec v ekspeditivni upravi »Slovenca«. Kot katoliški fant se ni mogel navduševati za komunistične zločinske ideje in je bil vseskozi tudi načeljen nasprotnik vsakega takega gibanja, ter ni skrival doma in nikjer svojega notranjega prepričanja.

Po Uršuli jesensko deževje

Ljubljana, 22. oktobra.

Navadno so stari očanci in stare ženske o sveti Uršuli omenjali, da je vselej, kadar je Uršula lepa in sončna, nato kmalu, skoraj naslednji dan dež in da nato nakaže vreme za vso zimo.

Včeraj, na dan sv. Uršule, je bilo dopoldne močno megleno. Zelo goste megle so visoko valovile in se podile od zaboda proti vzhodu. Pozneje je megle predlo sonce in dopoldne, ko so se megle popolnoma razpršile in se dvignile visoko v zračne plasti, je nastopilo prav lepo in sončno vreme. V poznih popoldanskih urah in proti večeru se je začelo oblačiti. Gosti in kopicasti oblaki so se podili od jugozapada proti severozapadu in nad Ljubljano se je opazovalo naglo vrtenje in kroženje velikih oblaknih skupin. Zavel je tudi mlačno-topel jug. Bilo je popoldne prav toplo in južno. Čez noč se je vreme naglo preobrnilo.

Okoli polnoči se je začelo na zapadu bliskati, čulo se je tudi votlo grmenje, kar je redkost za konec oktobra. In kmalu je začelo deževati, lepo enakomerno, lahno, prav kakor je to navadno ob jesenskem deževju. Deževalo je vse do jutra in tudi dopoldne. Pritiskati pa je začel z vso silo mrzli sever, zato lahko računamo na kake vremenske prevrate. Do sedmih zjutraj je padlo 25,4 mm dežja.

Skoraj podobno vreme je bilo lani oktobra ob tem času. Uršula je bila lepa in topla. V noči od 21. na 22. oktobra pa je začelo deževati tako, da je do sedmih zjutraj padlo 2,5 mm dežja. Štiri dni je nato močno lilo, saj je bilo 23. oktobra zaznamovano 16,5 in naslednji dan celo 26 mm dežja. Med dežjem pa so se pojavile že 22. oktobra prve snežinke. Pozneje pa je začelo močno snežiti med nalivi, tako da je napravil južni sneg na drevju primerno škodo, ko je polomil šibkejšje vejčveje.

Predpisi o klanju konj, oslov in mul

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in smatrajoč za umestno, da se uredi klanje kopitarjev, da bi se ohranilo stanje živinoreje v pokrajini odreja:

Člen 1. Prepoveduje se klanje kopitarjev (konj, oslov, mul in mezgov), ki so še sposobni za delo ali za kakršno koli koristno uporabo.

Razen v primerih zaka za silo so veterinarji klavnic dolžni prepovedati zakol kopitarjev brez potrdila o njih nesposobnosti za delo in brez posebne dovolilnice za zakol po naslednjem členu.

Člen 2. Nesposobnost za delo ali za drugo koristno uporabo mora biti ugotovljena s posebnim potrdilom, ki ga izda na lastno odgovornost veterinar obine, v kateri se žival navadno uporablja za delo.

Dovolilnico za zakol si mora priskrbeti stranaka s potrdilom iz prednjega odstavka pri veterinarskem odseku kmetijskega oddelka Visokega komisariata.

Člen 3. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo, če ni dejanje hujše kaznivno, upravnno po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 v dnevju od 500—5000 lir. Odredi se tudi zaplomba v nasprotju z gornjimi predpisi zaklanja kopitarjev.

Člen 4. Ta naredba, s katero se razveljavljajo vse nje nasprotujoče ali z njo nezdružljive določbe, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 19. oktobra 1942-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli.

EIAR - Radio Ljubljana

Cetrtek, dne 21. oktobra. — 7.30 Pisana glasba — 8.00 Napoved časa. — Poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Lahka glasba — Napoved časa. Poročila v italijanski — 13.10 5 minut gospoda X — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Izmenjalni koncert z Nemčijo. Orkester vodi dirigent Petralia — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Novi orkester vodi dirigent Fragna — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Vojaške napolitanske pesmi od leta 1887 do danes — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Pesmi in napevi — 20. Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijaneč. Simfonična glasba — 21.30 Tri Emona — 21.55 Predavanje v slovenščini — 22.10 Koncert pianistke Marte de Concillie — 22.45 Poročila v italijanski.

Petek, 23. oktobra. 7.30 Operetna glasba — 8. Napoved časa. Poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Pi-

sana glasba — 13. Napoved časa. Poročila v italijanski — 13.10 Pet minut gospoda X — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Operetna glasba — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijaneč. Glasba za godalni orkester — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Duet harmonik Malgaj — 17.35 Koncert čeliste Cende Sedlbauerja — pri klavirju Marijan Lipovšek — 19. »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Pisana glasba — 20. Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Znani dueti — 21.15 A. NICOTERA: Pogovor s Slovenci — 21.25 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijaneč, sodeluje sopranistka Ksenija Vidali. Operna glasba — 22. Koncert Šramla Ljubljana — 22.20 Koncert violinista Leona Pfeifferja — pri klavirju Marijan Lipovšek — 22.45 Poročila v italijanski.

Jutri ob sedmini pogreba pok. dr. M. Natlačena bo sv. maša ob 8 v farni cerkvi sv. Petra.

Pozneje je bilo dva dni jasno in mrzlo, nakar je zadnje tri dni močno snežilo, tako da je bilo snega za 20 cm v ravnini in je ta sneg ostal skozi vso zimo. Včeraj zjutraj je bila jutranja temperatura +3°, najnižja v tem mesecu, a se je davi dvignila nad +5° C. Barometer nasprotno pada. (c)

Delovanje GILL-a

Poročilo pokrajinskim hierarhom. Ob priliki dnevnega sestanka na sedežu Dopolavora je zvezni podpoveljnik podal hierarhom pokrajine navodila glede nadaljnjega delovanja v letu XXI.

Posebno je poudarjal delo ljudskih kuhinj, podporo organizirancem, fizično vzgojo v šolah ter splošno vsa dela, ki se bodo morala izvršiti na kulturnem in zabavnem polju.

Nato je zbral voditelje ljubljanskih šol, da jim da podobna navodila.

V nedeljo bo spet turnir na igrišču Ljubljane

Prihodnjo nedeljo bo nadaljevanje preteklo nedeljo začtega nogometnega jesenskega turnirja, pri katerem sodelujejo štiri mladinska moštva in sedem prvorazrednih. Kako so se končale tekme prvega kola, smo že poročali takoj v ponedeljek. Spored prihodnje nedelje pa je naslednji:

Juniorke tekme (tekmovalci smejo le igralci do 16. leta):

ob 10.30 Zabajk : Vič;
ob 11.30 OND Tobak : Mladika.
Tekme prvorazrednih:
ob 13.30 Mladika : Ljubljana;
ob 14.50 OND Tobak : Zabajk;
ob 16.10 Mars : Vič.

Vse tekme bodo na igrišču Ljubljane. Vstopnina bo ista kot preteklo nedeljo, za dopoldanske tekme po eno liro, za popoldanske tekme po dve liri za osebo.

Zveza opozarja vse nastopajoče klube, da preiskrbe po enega stranskega sodnika in dva starejša klubska člana za reditelja.

Pri mladinskih srečanjih bi dali pri prvem paru vsakekore več na zmago Viču, ki je že preteklo nedeljo pokazal, da ima med svojimi najmlajšimi nekaj prav dobrih moči, ki bodo z leti dali še cele nogometaste. Zabajk ima mlado moštvo, a ne brez volje in ljubezni do svojega kluba. Prepričani smo, da se bo mladina Zabajka pošteno postavila v bran proti tehnično močnejšemu nasprotniku. Tudi v drugi tekmi se lahko približno uganemo zmagovalca. Zdi se nam, da bo to OND Tobak, saj bo gotovo postavil na igrišče vsaj fizično močnejše igralce, kar tudi precej odtehta.

O popoldanskih tekmah pa bi dejali tole: Pri srečanju med Mladiko in Ljubljano pač ni nobenega dvoma, kdo bo zmagovalac. Vse adute ima v rokah Ljubljana, le vprašanje je, če bo tudi prihodnjo nedeljo tako uspešno zaigrala kakor je preteklo. Kar se Mladike tiče, pravijo fantje, da za nobeno ceno ne bodo dobili toliko golov kot so jih Korotanci. Po igralnih sodeč, ki bodo igrali v moštvo Mladike, bi skoraj rekli, da imajo prav. Vsa mesta imajo kar dobro zasedena, le vratarja jim manjka. In morda bo prav vratar usoden.

Tudi za drugo tekmo že lahko povemo, da bodo igralci OND Tobak spravi oboje točki v svojo korist. Po tekmi, ki smo jo gledali zadnjo nedeljo, razpolaga OND Tobak z dobro in borbeno enajstoroico, ki se ji je posrečilo v prvem kolu iztrgati kar celo točko ne ravno slabemu Marsu. Zabajk OND Tobak-u nikakor ne bo dorasel. Igralci Zabajka so borbeni in imajo voljo do zmage, manjka pa jim precej osnovnega tehničnega znanja. Ne vem, pač pa večini. Brez tehnike in obvladavanja žoge pa ni nogometa. Vsekakor se bo mladi Zabajk gotovo dostojno upiral in izvelkel čim častnejši rezultat.

Se najbolj napeta in izenačena bo tretja borba med Marsom in Vičem. Sicer je res, da dajemo tudi v tem srečanju skoraj sto odstotkov upa na zmago Marsa, ker so pač izkušenejši igralci, bolj rutinirani in znajo tudi nenadoma prelisičiti tudi dobrega vratarja. Vič se jim bo postavil v bran in če se bodo zagrizli in pokazali vsaj igro pretekle nedelje, pa bomo lahko gledali zanimivo tekmo. V višjih vrstah so nekateri dobri igralci bivšega Jadrana, ki precej pomenijo v enajstori.

log tega ne morem imenovati, sem ga hotel vprašati za nekaj nejasnih stvari, ki so mi prišle ob njegovem včasih nedoslednem govorjenju na misel. Toda v tem hipu se nisem mogel prav ničesar spomniti. Vsi slikarji, filozofi, vse te hitre in nedosledne trditve — vse se mi je zmešalo. Ko je končal in je obrnil svoje čudne mrzlične oči vame, kakor da me hoče prisiliti, da ga nekaj vprašam, sem kar prišel.

»Toda nekaj mi je še nerazumljivega! Neke meje morajo pa vendar biti v gledalčevi svobodi, saj bi sicer začutili čisto nekaj drugega, kakor pa si je slikar zamislil.«

»Imate prav! Zato pa so naslovi. Vsaj za začetek in neko skromno izhodišče smo poskrbeli, kajti prav vse naše slike, ki se zde laikom na zunaj popolnoma enake, nosijo svoj naslov. Toda, da se ne izgubiva v filozofiranju. Dovolite, da vas popeljem v atelje d'Ecole blanches.

»Ecole blanches, mi je pravil, med tem ko sva vstajala, sje prvotna v naši struji in je nastala po čisto znanstvenih zaključkih. Znan vam je Goethe-Schopenhauerjev nauk o barvah. Nobena stvar ni obarvana tako, kakor jo mi vidimo, temveč je znano, da je vsaka stvar bela. Sele iz atomske zgradbe je odvisno, kako posamezna stvar reagira na svetlobne žarke. In če se dejaj vzamemo do naših struje po filozofski zanikujoči metodi, češ da vnanega sveta ni, torej tudi žarkov ni... Kaj je vendar potem nujen zaključek? (Dalje)

(Dalje)

Zdaj listje pada, pada

Ljubljana, oktobra 1942.
V toplih popoldnevih, z zlatim soncem prelitih, hodimo gledat božjo naravo, kako umira. Nekam žalostno so naši koraki preko travnikov, vrtov, njiv in gozdov. Kakor bi se vsak naš pogled hotel nasrkat izginjajoče lepote, poslednjega življenja, ki v sleherni travi in zapozneli roži! Nekam težko nam je pri srcu, ko gledamo umiranje vsega, česar smo se od rane pomladi sem veselili.

Sonce je sicer medlo, ugašujoče, vendar njegova luč prelježe čez vso ljubo zemljo pramene zlata. Vsaka barva je pod njim lepša, vse žari, gori, kakor bi bile kapljice krvi raztresene čez zemljo.

V takem sončnem popoldnevu zavije človek v gozd. Čez in čez je preprežen z gorečimi barvami, ki plamenijo med temnimi smrekami. Na obronku gozda je znova ozelenela trava in si nekoliko opomogla po vročih poletnih mesecih. Med njo kukajo cveti podleska, ki kljubuje mrazu jutrom s slano. Človeka ob njem neprijetno sprejeti; saj je znanilec pozne jeseni, ko gre narava spat in prede vse povsed tišina svoje skrite pajčolane. Prazno je, kamor koli se ozreš. Bog ve kaj daleč na jugu so že drobnji krilatci pevci, ki so nam od pomladi sem prepevali sladke melodije in veselili naša srca. Kdo ve, kje strmijo v toplo južno sonce in si grejejo srce, ko pihajo pri nas burja in gostuje s svojim plesom čez hribe in doline!

Samo škripanje korakov te spremlja med dreve. Pod nogami pošepetava suho listje, ki ga najmanjše sapice trgajo z vej in mečejo po tleh. Ječi, kakor bi hotelo prositi. Le toliko zaveje sapica, da jo komaj začutiš, a že se vsuje s košatih kron dreva roj listja, pleše po zraku, se zaletava poslednjič ob veje, počasi pada niže, niže, se dotakne tvojih ramen ali glave, kakor bi te hotelo poljubiti in že obleži mrtvo na tleh. Se pred nekaj dnevi tako ponosno, košate glave dreves, se vedno bolj redčijo; vedno več golih vej poganja v nebo. Če stojiš pod drevesom, se moraš videti skozi razdrpana okna vej navzgor v nebo, ki se je odelo z belkastimi meglicami.

Praprto je dozorela. Dolgi listi so porumeneli, nekateri pordečeli, kakor bi bili s krvjo oblit, so se nekoliko povesili proti zemlji. Tako prijetno je bilo včasih v vročih dneh položiti svoje kosti med njo, se ohladiti in odpočiti, ko so okrog tebe ptičji zbori zlivali sladke melodije iz svojih grl.

Plašen zajček se ustraši ječanja listja pod nogami ali poka šibice, ki se zdobi pod stopinjami, privzdigne za hip ušesa in že skoči urnih nog po pobočju, da moraš videti le gibajočo se praprto in travo za njim.

Zrak je težek, poln, z vonji zrele jeseni natičen. Diši po vsem listju, rdeči praproti, po shojenih poteh, po vseh mogočih gobah med travo. Prepaja te z neko utrujenostjo, otožnostjo. Sedeš na sončen obronek, samo za trenutek, in misliš na jesen v gorah, ki ei jo morebiti doživel pred leti. Tam je bil pa drugačija: polna sladkega grozjda, mošta, pesmi, veselih obrazov in smeja prijaznih ljudi, ki jim je bilo hudo pri srcu, ko si odhajal. Povabili so te, da se spet kmalu kaj oglasiš in ti ei sklenil na tihem, da boš tako tudi storil. Zdaj samo čakaš, kdaj si boš mogel utrgati toliko časa, da boš lahko pihel med te ljudi, ki jih je sama dobrota in sladkost kakor grozjda...

Tako dolgo sedi na obronku in sanjaš o gorah, obloženih sadovnjakih in sončnem domu, pa niti ne opaziš, da se je sonce pomaknilo za Rožniški hrib in te je odela senca. Tebi ni hladno; greje te topla misel na sončen dom med goricami, ki mu pojejo klopotci svojo pesem in eriki na večer drobijo skrivnostne napeve. Ni ti hudo, ko vidiš da stopata okrog doma še oče in mati in skrbita zanj; zdaj zdaj bo stopil oče v klet in se prismejal z roko sladkega mošta iz nje, ki ti bo pogrel kri in razveselil srce. A mati se ti bo z domačim kruhom v zdelanih rokah približala in te pobožala po licih. Ni ti hudo, saj gledaš dom, ki ga od vseh strani oblija jesensko sonce. Tako

ti je, kakor bi hodil po domači zemlji in se z očetom, z materjo in s sosedi pomenkoval. Pomenkoval o letini, nevoljah in skrbih, ki sleherni dom obdajajo, se zanimal za otroke.

Hudo ti je šele takrat, ko se predramiš iz sanj na gozdnem parobku, pa niti sonca več ne vidiš. Le na ramena ti pada ovelo listje, ki šepeta in toži.

V teh dneh listje pada, pada.

V treh vrstah...

Več reber in levo nogo si je zlomila pri padcu z voza 9letna Marija Rebernikova iz okolice Novega mesta.

V Karavankah se je smrtno ponesrečil 18-letni Walter Neumayer iz Celovca. Plezal je s tovariši na Kočuto. Tik preden je dosegel cilj, je zdrsnil v 200 m globok prepad in obležal mrtve.

Na Svini planini je bil nabodel na robove gozdnega delavca Binterja Franca, da je podlegel poškodbam. Zdaj je sodišče obsodilo lastnika, ki je bil že opozorjen, da mora paziti na nevarno žival, na 3 mesece strogega zaporu.

V celjskem okrožju so pred dnevi zbirali prostovoljce za kmetško delo. Zbirali so se na posebnem zbirnem taborišču. 50 mladeničev je že odpotovalo na Dolnje Avstrijsko.

Kaznovani kupci in prodajalci

Urad za nadzorstvo nad cenami na Visokem komisariatu sporčja:

Ker niso dobavili predpisanih količin mleka Prevodu, so bili kaznovani naslednji posestniki: z globo 3000 lir Japelj Ivan, Črna vas 159 in Kopač Ivan, Vodnikova 204; z globo 2500 lir Zabajak Ivan, Zupuška 17, Virant Josip, Hlovača 116, Modic Josip, Izanska 275 in Čepon Karl, Peruzijeva 112; z globo 2000 lir Babnik Valentin, Glince 9, Sušteršič Franc, Dolnice 11, Strle Ivan, Črna vas 119 in Jeve Marija, Črna vas 231; z globo 1500 lir Komatar Anton, Štepanja vas 2, Trkov Amalija, Izanska 373, Čarman Franc, Vodnikova 211 in Zitnik Ivan, Izanska 362; z globo 1000 lir Novak Franc, Vič 27 in z globo 800 lir Novak Anton Litjiska 1.

Zaradi navijanja cen so bili kaznovani: z globo 2000 lir in z zaporom 10 dni tovarnar Slapernik Adolf, Sišenska 18; z globo 1000 lir in 5 dnevi zaporu so bili kaznovani Saksida Ivana, trgovka, Galjeva 147; Treo Herma, Prijateljstva 8 in Centa Ivana, prodajalka, Zabajak 6; z globo 1000 lir so bili kaznovani: Reiser Ivan, prodajalka, Spodnja Hrušica 46, Peček Frančiška, lastnica mlekarne, Pražakova 15, Urban Miroslav, trgovec, Slomškova 13 in Trpin Felicitas, prodajalka, Rožna dolina VIII-12, slednja mora zapreti prodajalno za 20 dni; z globo 500 lir so bili kaznovani: Avšič Frančiška, gospodinja, Dolenjska c. 12, Šefič Stojan, slikar, Cankarjevo nabrežje 3 in Urban Mario, Slomškova 13.

Ker ni vodil registra o prodaji in nakupu mesa je bil kaznovan mesar Grabelšek Franc, Sv. Petra c. 76 z globo 500 lir. Ker si je nabavil prašičje meso po pretirani ceni je bil kaznovan Rozman Josip, Sv. Petra c. 88 z globo 2000 lir. Ker je kupil meso na brezmesni dan in po pretirani ceni je bil kaznovan trg. potnik Kaiser Robert, Cesta Viktorja Emanuela III, 16 z globo 1000 lir in z zaporom 5 dni. Ker je kral brez dovoljenja je bil kaznovan mesar Jesih Anton, Jarše 27 z globo 2000 lir, z zaporom 10 dni in mora zapreti mesarijo za 30 dni.

Ker je postregla z mesom v omaki na brezmesni dan, je bila kaznovana gostilničarka Filipovič Pavla, Cankarjevo nabrežje 5 z globo 2000 lir in mora zapreti gostilno za 30 dni. Ker je

† Viktor Toni — žrtev partizanskih morilcev

Razpršeni razbojniki iz partizanskih tolpe se še vedno skušajo znašati nad ljudmi, ki ne odobravajo njihovega početja, če jih lahko dosežejo. Tako so 2. oktobra pri Sv. Križu nad Litijo ubili po dvanajsti organa finančne kontrole Viktorja Tonija, ko je šel iz pisarne. Pokojni je po rodu Ljubljčan in je služboval kot organ fin. kontrole dalj časa v Krškem in Brežicah, od februarja pa pri Sv. Križu nad Litijo. Ni mu bilo mogoče očitati nič drugega, kakor da je vestno in pošteno opravljal svojo službo in se ves posvetil izven službe le svoji družini, ženi in trem ljubkim otrokom, pa so ga krvniki obsodili na smrt zato, ker ni hotel odobravati njihovih morij, ker ni hotel pognati svoje družine v nesrečo in trpljenje. Vdovi in vsem trem sirotam, ki so zgubile skrbnega očeta naše iskreno sožalje.

Vsem dobrim srcem!

Te dni bodo prišli v Vašo družino nabiralci starega perila, obleke, čevljev in raznih manufakturnih ostankov. Vljudno prosimo, da blagovolite odbrati in pripraviti, kar bi mogli od tega pogrešati in da to darujete za reveže, ki ob tem mrazu nujno potrebujejo obleke in obutve.

Nabiralci obleke se bodo izkazali z legitimacijo škofijskega ordinariata v Ljubljani. Nag sem bil in ste me oblekli, Resnično povem vam: Kar ste storili kateremu izmed mojih najmlajših, ste meni storili.

ŠKOFIJSKI ORDINARIAT V LJUBLJANI
dobrodelna pisarna.

V počaščenje spomina pokojnega dr. Marka Natlačenca so darovali škofijskemu ordinariatu, dobrodelni pisarni, za socialno akcijo: neimenovana družina 250 lir, neimenovani 10.000 lir, neimenovani 1000 lir, neimenovani 6000 lir, neimenovani 10.000 lir. — Bog plačaj!

Ljubljana

Koledar

Danes, četrtek, 22. oktobra: Kordula, d. Petek, 23. oktobra: Severin.

Obvestila

Nožno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20; mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

Knjižnica Pokrajinske delavske zveze (prej Delavske zbornice) na Miklošičevi cesti v Ljubljani je tudi od 20. oktobra dalje odprta vsak delavnik nepretrgoma od 12. do 19. ure. Člane knjižnice prosimo samo, da pridejo toliko zgodaj, da bodo postreženi pred 19. uro.

Trnovčanke! V nedeljo, na praznik Kristusa Kralja, imamo dekleta skupno sv. obhajilo v trnovski cerkvi ob 7 jutraj. Pridite!

Ljubljansko gledališče

Drama:

Četrtek, 22. oktobra ob 16.30: »Šestero oseb išče avtorja«. Red Premierski.
Petek, 23. oktobra ob 15: »Vdova Rošinka«. Izven Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Opera:

Četrtek, 22. oktobra ob 16: »Traviata«. Red četrtek.
Petek, 23. oktobra: Zaprti.
Sobota, 24. oktobra ob 16: »Seviljski brivec«. Red B.

Luigi Pirandello: »Šestero oseb išče avtorja«. Igra v treh dejanjih. Osebe: režiser P. Kovič, člani gledališča — Peček, Nakrst, Gorinšek, Košuta, Plut, Bratina, članice gledališča — Gabrijelčičeva, M. Boltarjeva, Sincinova, Gorinškova, Starčeva, inspicijent — Vertin, sufler — Benedičič, odskri mošter — Leben, razsvetljaj — Premk, rekviziter — Košič, vratar — Brezigar; osebe, ki iščejo avtorja: — oče — Vl. Skrbinešek, mati — Šaričeva, pastorka — Danilova, sin — Jan, madame Pacetova — Nablocka. Igro je zrežiral prof. O. Sest.

P. n. občinstvo opozarjamo na začetek dramskih in opernih predstav. Po novem redu se vsrjo običajne dramske predstave ob 16.30 uri, operne pa ob 16. uri. Začetek matinee bo vselej posebej objavljen. Predprodaja vstopnic za operne in dramske predstave se vrši odslej vsak dan od 10.30 do 12.30 in od 16 do 18 v Operi.

Sprememba repertoarja. Zaradi nenadne obolenosti Keenije Vidaličeve je bila nujno potrebna sprememba tekočega repertoarja. Za abonente reda Četrtek bo »Traviata« danes v četrtek z go. Ribičevo v naslovni partiji.

»Traviata« z Ivanko Ribičevo. V repertoar nem načrtu za letošnjo sezono je bil predviden in pripravljen nastop Ribičeve v partiji Violette, ki bi se moral vsrši v soboto. Ker pa je medtem Vidaličeva obolela, bo pela Ribičeva to nadvse zanimivo partijo že danes. Ostala zasedba bo premierska, Alfreda bo pel Čuden, oče — Janko, Floro — Poličeva, Anino — Poljanarjeva, Gastona — B. Sancin, Douchola — Anžlovar, Obignija — Dolničar, Grenvilla — Petrovič T. k. g. Dirigent: D. Zebre, režija in scena: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin.

ROKODELSKI ODER

Lastnik firme »Brandt in sin.« gospod Hugo Brandt in gledališka igralca Helena Otoka sta osrednji osebi vselej komedije »Firma«. Njima tesno ob strani stojita poleg drugih starokopiten, odrezav, toda prijeten knjigovodja in administrator Hiliček in prebrisana bivša igralca, sedaj garderobierka Marta. Predstava bo v nedeljo ob 3. Vstopnice se dobe v predprodaji v nedeljo od 10—12 in dve uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrakova 12/I. Opozarjamo na točen začetek!

Avviso importante

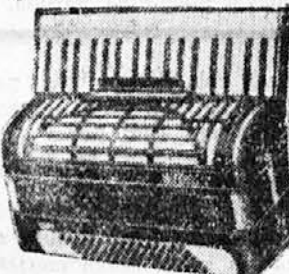
La Soc. Italiana Nota d'Oro di Osimo (prov. di Ancona), inaugurando il nuovo stabilimento, desidera favorire 200 nuovi Clienti nell'acquisto delle sue fisarmoniche di fama mondiale. — Mette pertanto in vendita 200 strumenti del modello IMPERO, con voci in 3a/5a a 1 registro, di segmenti preziosi eccezionali di propaganda.

34 tasti 48 bassi; pr. list. 1700 pr. 1450
37 " 80 " " 2150 " L. 1650
41 " 120 " " 2350 " L. 1650

Per poter beneficiare di tale occasione eccezionale occorre:
1° Inviare subito l'ordinazione alla Soc. Italiana Nota d'Oro di Osimo (provincia di Ancona), accompagnata dal relativo importo;
2° Curare l'ordinazione la presente inserzione pubblicitaria.

La Nota d'Oro garantisce per cinque anni tutti i suoi strumenti da ogni difetto di fabbricazione. L'imballo e il trasporto nel Regno dei suddetti 200 strumenti è gratuito.

NOTA D'ORO armonica di classe poznana harmonika

Alta qualità tonica - Eleganza imponente - Costruzione perfetta - Voci e bassi - Immagisti - Breve e buona - Popsina izdelava

Važen oglas

Soc. Italiana Nota d'Oro, Osimo (prov. Ancona) zeli od otvoritvi novega obrata omogočiti 200 novim odjemalcem naših svojih svetovnoznanih harmonik. Zato od danes v promet 200 glasbil modela IMPERO z glasovi 3a/5a na 1 register po sledečih izjemnih propagandnih cenah:

34 tipk 48 basov cena po ceniku L. 1700 za L. 1450
37 tipk 80 basov cena po ceniku L. 2150 za L. 1650
41 tipk 120 basov cena po ceniku L. 2350 za L. 1650

Da se moremo okoristiti to izredno priliko, je potrebno:
1. nemudoma poslati naročilo z odgovarjajočim zneskom vred na naslov Soc. Italiana Nota d'Oro, Osimo (prov. Ancona).

2. priložiti naročilo ta oglas.
NOTA D'ORO jamči pet let za vse napake pri izdelavi svojih glasbil. Zavojnica in prevoz v Kraljevini sta za zgoraj omenjena glasbila brezplačna.

Zdravnik gre križem svet

Ko je cesar končno dospel v Addis Abebo, so mi sporočili, da me hoče sprejeti. Predstavil sem se v »gebijus« in peljali so me v sobo, ki je bila poleg prestolne dvorane. Cesarjeva čast je zahtevala, da se je moral vsak podanik nekaj časa muditi v predvobi; Evropejce in Amerikance pa je vedno takoj sprejel.

Nekaj hipov nato so se odprla vrata na stečaj, jaz pa sem se s tremi prikloni in tremi predpisanimi koraki približal prestolu, na katerem je sedelo Nj. cesarsko veličanstvo Haile Selasije I., kralj vseh etiopskih kraljev, lev iz Judovega rodu. Gospodov izvoljenec, kakor ga uradno nazivajo v vseh sedmih abesinskih narečjih, ter zakoniti dedič Palestine, ki naj bi mu šla kot potomcu kralja Salomona in kraljice iz Sabe.

Negu je bil oblečen v krasen škrlaten kraljev plašč, bogato okrašen s širokimi zlatimi trakovi. Na nogah pa je nosil obutvalo, vezeno po kitajski šegi. Bil je majhne postave — morda okrog 1,65 m — in temnorjav polti; nosil je gosto črno brado, nos pa je bil po judovsko zakriviljen.

Haile Selasije je bil vzgojen v Franciji in je gladko govoril francosko.

Rajši pa se je pogovarjal v domačem jeziku, v hamarsčini, ki je močno podobna arabščini. Pomenkovala sva se po tolmaču. Večkrat sem že opazil, da je pogovor po tolmaču človeku bolj v pomoč kakor v zapreko. Če ti tak tolmač poleg golih besedi lahko prevaja tudi pravi duhovni smisel govornikovega mnenja, imaš dovolj časa, da se staviš točnejši odgovor, kar bi sicer ne bilo tako lahko; koristno pa je to zlasti zaradi tega, da lahko izbereš pravo besedo tam, kjer bi slab izraz mogel zapustiti manj ugoden vtis.

Svojemu visokemu gostitelju sem pojasnil, kako so v Afriki našli izvor rumene rase. Navajal sem mu Panamski prekop kot zgled, kaj se da uresničiti z dobrimi osebnimi deli. Popisal sem mu, kako so začeli napori propadati, a mu potem tudi razložil, kako so vse težave premagali.

Moj pogovor z njim bi smel trajati samo deset minut, toda Neguš se je za moje pripovedovanje tako zelo zanimal, da me je povabil, naj ostanem pri njem za čaj. Ves popoldan sem mu nato skušal dokazovati, kakšne koristi bi njegova dežela imela, če bi v njej ustanovili zdravstveno organizacijo.

Kakor Herouy tako je bil tudi cesar docela prepričan o veliki škodi, ki jo v Etiopiji povzroča gobavost. Močno se je zanimal za delo ameriškega misijona, ki ee je trudil z gobavci, in ravno v tem času so povsod nabirali zanj denarne podpore. Kmalu potem je sam ob velikih slovesnostih odprti etiopsko bolnišnico za gobavce. Nič ne ve, koliko gobavcev se v Abesiniji giblje v svobodi, verjetno pa je, da se bolezen tod tako močno ne širi kakor v Indiji ter na Filipinih.

Če bi podobne vsote potrošili za cepljenje, bi lahko rešili na tisoče življenj in preprečili nešteto primerov oslepenja. Ali če bi se lotil javnega boja za snago, bi Haile Selasije z zmernimi stroški, ki bi jih sam premogel, svoje ljudstvo lahko osvobodil pegastega legarja, ponavljajoče se mrzlice, torej bolezn, ki sta v zvezi z nesnago in usmi.

Tako sem se v razgovoru razvnel, da sem se v nekem trenutku za šalo dotaknil zaostalih etiopskih razmer. Mirno me je pustil govoriti ter se ves čas obnašal kot pravi svetski človek. Nazadnje pa me je vljudno vprašal: »Vi ste Amerikanec, kajne?«

»Da,« sem mu odvrnil, a pri tem vprašanju sem bil zelo radoveden, kaj si je prav za prav mislil in kaj je s tem hotel.

»Koliko brezposelnih imate v Združenih državah?«

»Okrog dvanajst milijonov, kolikor mi je znano.«

»No,« je mirno nadaljeval, »moje cesarstvo obstoja že več kot pet tisoč let, a dosejel se nismo poznali brezposelnosti in je tudi zdaj nimamo. Pri nas ni pomanjkanja ne dragine. Vsi moji podaniki imajo streho in obleko. Abesinci so srečen narod.«

Na to nisem našel odgovora. In ga še do danes nisem našel.

V najinem pogovoru se nisva dotaknila političnih vprašanj. Jaz pa sem marljivo hodil okrog ter poizvedoval pri Angležih, Italijanih in Francozih; zbiral sem njihova mnenja, da bi prišel do čiste resnice. Zdelo se je po raznih izjavah, da sta Anglija in Italija že decembra l. 1925 sklenili tajno pogodbo, po kateri sta si razdelili področja njunega vpliva v Abesiniji. Italija je hotela po visokih planotah zvezati z železnico svoji dve ločeni koloniji Eritrejo in Somalijo, v zamepu pa bi Anglija lahko zgradila jezo ob jezeru Tani, s katerim bi lahko urejala Nilove poplave.

Redna etiopska vojska, čeprav majhna po številu, je izredno hrabra; evropski častniki so jo temeljito izvežbali. Vojski so vedno trdili, da so prisilni nabori nepotrebn, ker so sami radi šli v vojsko. Cesar je bil sicer gospodarski, a za vojaško opremo ni nikdar štedil.

Večkrat sem že slišal zgodbo o nekega ameriškega polkovnika, ki je bil med tremi zastopniki Združenih držav ob priliki kronanja abesinskega

ga cesarja. Med svojim pogovorom s Haile Selasijem je ameriški častnik cesarju ponudil v dar strojnico najnovejše vrste. Cesar je darilo ljubeznivo sprejel in v zahvalo je polkovnika povabil, naj si pride naslednjega dne ogledat vojaško parado. Stopali so mimo pešaki in konjenici, nato pa je prišel polk strojničarjev. Vsak izmed njih je imel prav tako strojnico kakor je bila tista, ki jo je polkovnik podaril nazadnjaški deželi.

Naj se sedanje gibanje preokrene tako ali tako, gotovo je, da Abesinija ne bo mogla večno ostati na sedanji razvojni stopnji. Če Italija ne bo prišla vanjo zdaj, bo pa pozneje. Morda se bo to zgodilo brez glasnih trobent in hrupnih bobnov, toda pohoda omike ne bo mogoče odlašati v neskončnost. Omika je sila, ki prodira povsod; ne-premagljiva in neusmiljena sila je, ki se ji bo navsezadnje moral ukloniti tudi zmagoviti lev iz Judovega rodu.

Romania

Kolera je vedno vodila po stopinjah romarjev. Vsako leto so »gatsi« v Benaresu pokriti z rjavimi trupli ljudi, ki so prišli iz vseh krajev Indije k svetemu Gangesu, da bi se v njem kopali in pili njegovo vodo. Trdno namreč verujejo, da bodo po njej ozdravljeni vseh bolezenskih tegob, duše pa se jim bodo spet očistile; namesto tega pa jim nesnažna voda okuži telesa.

Dvajset pravil S. S. Van Dineja za tiste, ki pišejo policijske romane

V našem listu bomo v kratkem začeli priobčevati tretji roman elovitega pisatelja kriminalnih zgodb S. S. Van Dineja. Ta roman bo v slovenskem prevodu imel naslov »Kriminalni tekač«. Zepred smo začeli prinašati prvi roman »Konec Greeneyev«, smo povedali, da je S. S. Van Dine samo psevdonim za slovitega kritika in pisca umetnostnih razprav W. H. Wrighta, ki ga je huda bolezen privedla do branja detektivskih in kriminalnih zgodb, pa je pri tem prišel na misel, da bi take romane prav za prav lahko pisal tudi resen književnik ter jim dal vsebino in obliko, nad katero se niti tako imenovani »resni bralci« ne bi mogli zmrdovali. Ko je ozdravel, se je spravil na delo in napisal prvi tak roman za poskušnjo. V njem nastopa kot glavna oseba amaterski detektiv Philo Vance, ki se po svojem značaju in po svojih raziskovalnih načinih docela razlikuje od podobnih detektivskih postav v sodobni književnosti.

Prvi roman Van Dineja — Wrighta je imel zaradi svoje izvirnosti in nenavadnosti ogromen uspeh. To ga je opogumilo, da jih je napisal vsega enajst in bi jih bil še kdove koliko, a je pred nekaj leti nenadoma umrl. Ko je izšla druga zbirka teh njegovih romanov, ji je za uvod napisal nekaj zanimivih, v glavnem saljivih navodil, ki naj se jih drži pisatelj kriminalnih povesti, če hoče doseči uspeh. V teh navodilih pravi:

Kriminalni roman je umska igra, skomaj sport. Kdor piše take knjige, veljajo zanj zelo točne postavke, ki sicer niso napisane, a zato nič manj stroge. Te postavke bi bile:

1. Bralac mora imeti za razvozljanje skrivnosti iste možnosti kakor policist. Vsa znamenja in sledovi morajo biti jasno naštet in opisani.

2. Proti bralcu ne smeš uporabljati drugih zvijač in prevar, kakor so tiste, ki jih zločinca uporablja zoper raziskovalca.

3. V povesti ne sme biti nobene preveč zanimive ljubzenske zgodbe. Namen takega dela je, pripeljati zločinca pred sodnijo, ne pa dveh zaljubljenecv pred oltar.

4. Niti raziskovalec niti kdo drugi izmed uradnih policistov se ne sme nikoli izkazati za krivega.

5. Krivca je treba odkriti s pomočjo logičnega sklepanja, ne pa po naključju, ali po neutemeljenem priznanju. Rešiti kriminalni problem tako, bi se reklo, speljavati bralca nalašč na napačno sled, potem mu pa povedati, da ste tisto, kar je iskal, imeli vi že od začetka skrivno v rokvu.

6. V vsakem policijskem romanu mora biti kak policist in policist ni policist, če ne raziskuje in ne sklepa. Njegova naloga je zbirati znamenja, ki bi utegnili pripeljati do prijelja krivca, ki je zagrešil zločin v prvem poglavju.

7. V policijskem romanu mora biti vsaj en mrtvec, in čim bolj je mrtvec mrtev, tem bolje je. Ne zadostuje noben manjši zločin, kakor umor, zakaj tristo strani je za kak manjši greh preveč. Bralčev trošenje sil je treba vendar poplačati.

8. Zagonetko zločina je treba rešiti s strogo naravnimi pripomočki. Najti resnico s pomočjo spiritalističnih sej, branja misli, sugestije in čarovništva je strogo prepovedano, zakaj v takem primeru je bralac, ki tekmuje s policistom, že od začetka poražen.

9. V romanu sme biti en sam detektiv, zakaj če jih je več, se zanimanje razbije in bralac ne ve, s kom tekmuje. To je tako, ko da bi sam tekmoval v teku s celo štafeto.

10. Krivca mora biti oseba, ki ima v zgodbi bolj ali manj važno vlogo, da jo bralac pozna in da se zanj zanima.

11. Služabnikov na splošno ne smeš izbirati za krivce, ker bi bila rešitev potem prelahka. Krivec mora biti kaka zaupna oseba, o kateri ne bi nihče nikoli sumil.

12. Krivca mora biti en sam, pa naj bo število zločinov še tolikšno. Seveda ima lahko kakega tovariša ali pomočnika druge vrste.

13. Skrivna združenja, trgovske družbe za zločine in podobno, vse to nima mesto v pravem policijskem romanu. Zločinca bi bil užaljen, če bi mu dali za pomoč kar celo družbo.

14. Zločinci in raziskovalci na način morajo biti znaten in pametni. Lažna znanost in fantastične umetnije v takem romanu nimajo mesta. To spada v avanturistične povesti.

15. Rešitev problema mora biti zmerom vnaprej razvidna, seveda za bralca, ki je dovolj prevečan. To se pravi: če pride bralac do končnega poglavja in razlage ter potem pregleda roman »ritensko«, mora ugotoviti da je rešitev nekako imel pred očmi že vse od začetka, da so vsa znamenja kazala na krivca in da bi bil on, bralec, lahko skrivnost razvozljajal sam, ne da bi bil bral knjigo do konca, seveda, če bi bil tako bistroumen, kakor detektiv.

16. Detektivski roman ne sme vsebovati preveč razčlenjenih popisov in premišljanj, ker to zadržuje dejanje in odvrača bralčovo pozornost od glavnega namena: rešiti zastavljeni problem. Opis mora biti samo toliko, da je zgodba videti resnična.

17. Poklicni zločinca ne sme nikoli biti krivec v detektivskem romanu. Zločini takih ljudi se tičejo policije, ne pa pisateljev.

18. Zločin v detektivskem romanu ne sme nikdar nastopiti po naključju in tudi se ne sme izkazati, da gre za samomor. To bi bila prehuda sleparija z ozirom na prijaznega in zaupljivega bralca.

19. Zločine v teh romanih morajo povzročati zgolj osebni nagibi. Mednarodne zarote in podobno spadajo v drugo pripovedno panogo.

Zdaj pa še

vrsta pripomočkov in sredstev, ki jih noben detektivski pisatelj ne bo več uporabljal,

če le kaj da nase. Ti pripomočki so že preveč obrabljeni in jih pozna vsak ljubitelj detektivskih povesti. To so:

1. Odkriti krivca s pomočjo cigaretne ogorke, ki je bil puščen na kraju zločina, s tem da ta ogorke primerjaš s cigaretto, ki jo kadi kateri izmed osumljenecv.

2. Trik s hlinjeno spiritalistično sejo, ki krivca pripravi do priznanja.

3. Ponarejeni prstni odtisi.

4. Dekaz o odsotnosti s pomočjo slamnatega močica.

5. Pes, ki ne laja in s tem razodeva, da je krivec kdo od domačih.

6. Krivec je dvojček, ali pa zelo podoben sorodnik osumljene, pa nedolžne osebe.

7. Brizgalka za mamila ter uspavalne pijače.

8. Ugotovitev zločina, če se zareče.

9. Razne dogovorjene abecede, ki jih detektiv razvozlja in najde zločinca.

(Iz knjige S. S. Van Dine: Le ultime avventure di Philo Vance. Mondadori, Milano 1942.)

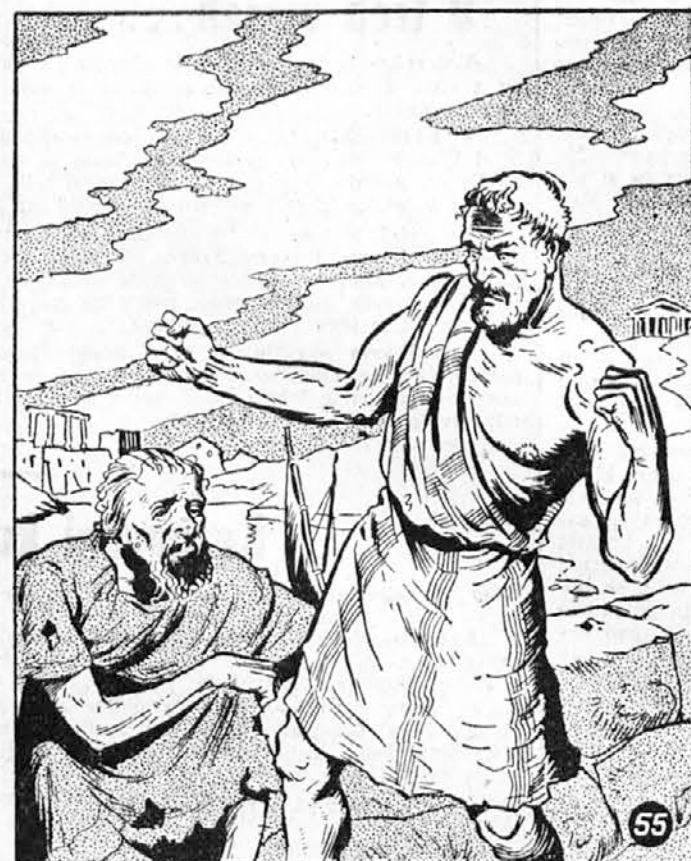
Zakon o varstvu države v Ameriki

Berlin, 21. okt. s. Ameriški glavni državni pravdnik Biddle je v zbornici predložil načrt zakona za varstvo države. Načrt določa smrtno kazen ali dosmrtno ječo za vse tiste, ki bi se pregrešili s sabotažo, vohunstvom ali pa zaradi sodelovanja s sovražnikom. Enaka usoda bo zadela pomočnike takih ljudi. Za ta načrt se zanimajo tudi na nemški strani, zakaj po obliki in po vsebini odgovarja načelom, ki se jih drže nemške oblasti v zasedenih pokrajinah. Vrh tega pomeni ta zakonski načrt priznanje nemškega stališča glede pravice in dolžnosti, ki jih ima vojskujoča se država do prebivalstva v zasedenih pokrajinah.

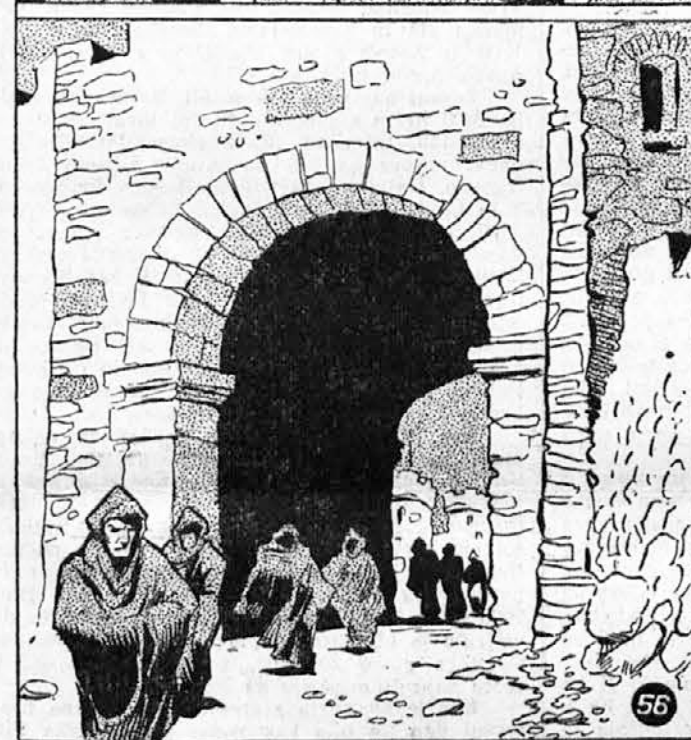
Smrtna obsodba goljufa v Berlinu

Berlin, 22. okt. s. Berlinsko posebno sodišče je na smrt obsodilo uradnika nekega podjetja. Uradnik je imel nalogo sestavljati sezname delavcev, določenih za težka in najtežja dela, ki dobivajo dodatne količine živeža. Ponarejal je podatke in s tem dosegel, da je tovarna dobivala večje količine kakor pa so ji šle. Živež, ki so ga tako pridobili, je goljufivi uradnik izkoristil za lasten dobiček in ga prodajal z nedovoljenim zaslužkom.

HENRIK SIENKIEWICZ ROMAN V SLIKAH

55.
»Oče, jutri ubijem Glauka,« je zaškrtael Ursus, stisnil pesti ter z divjim pogledom vstal z ograje ob reki, kjer se je pogovarjal s Hilonom. Ta ga je nagovarjal, naj ubije zdravnika s tem imenom. Hilon ga je srečal med kristjani, a bil je njegov star znanec; pred leti ga je Hilon izdal razbojnikom in ga spravil ob imetje ter skoraj ob življenje. Zdaj se je bal, da bi ga Glauk ne spoznal in mu zločina poplačal. Zato ga je sklenil spraviti s poti po Ursusu, s katerim sta ga bila seznanila oni suženj in njegov sin. Njima in Ursusu je natvezel, da misli Glauk izdati kristjane in njihove poglavarje Neronu. Ursus se je bal ubijati. Tedaj pa je Hilon dejal, da je v Petronijevi hiši slišal, kako je Glauk cesarjevemu zaupniku Viniciju obljubil, da mu bo med kristjani poiskal dekle, po imenu Ligija. To je bilo Ursusu dovolj.

56.
Nazadnje je prišel večer, ko je Hilon povedal, da se bodo kristjani sešli zaradi prihoda apostola Petra. Tam bo tudi Ligija. Vinicij naj ji po molitvi sledi, nato pa napade s svojimi ljudmi hišo, kjer se skriva. Vinicij je za to delo najel velikana Krotana, blvslega borilca. Ogrnili so si dolge plašče z oglavnicami, vzeli s seboj kratke nože, Hilon si je nataknil še lesuljo, zakaj bil je bojazljiv, potem so krenili skozi Nomentanska vrata proti pokopališču v Ostrljanu.

Uničenje klateške tolpe v zahodni Bosni

Belgrad, 22. oktobra. s. V zahodnem predelu Bosne so nemške in hrvatske čete uničile močno skupino srbskih klatežev. Poglavar srbske tolpe, Peter Dragalič, je bil ujet. Pri njem so našli Mihajlovičev ukaz, v katerem je bilo Dragaličevi skupini zapovedano, naj se razide, ker bi nadaljnji odpor proti nemškim četam zahteval samo

nesmiselne žrtve. Nadaljevanje boja — pravi povelje — bi služilo samo boljševiškim in angleškim koristim, saj bi bilo v njem iztrebljenih preveč srbskih mož. Ko so ga vprašali, zakaj se njegova skupina ni ravnala po Mihajlovičevem povelju, je Dragalič odgovoril: Skoraj leto dni sem se s svojo skupino 200 mož klatil okoli. Preživljati smo se morali s tatvinami, cesar, kar bi moglo žaliti trdne sklepe njegovega naroda.

Vroča, nemirna Indija

Budov levi gornji zob

Kandy (Ceylon).

Buda je bog, ki ga moli velika večina ljudi naše zemlje. To je velik bog; vleik pa je bil tudi po telesu, ko je še s kostmi in mesom potoval po svetu. Kipi Bude v ležečem položaju (o katerih Budovi duhovniki trdijo, da so mu podobni na las) so dolgi pet in pol metra in tudi prilično debeli. Na Adamu (mogočen, samotni skalni stožec na Ceylonu) kažejo budistični duhovniki sled Budovega stopala v granitu. Ta sled je dolga 162 centimetrov in široka 75 centimetrov. Po teh številkah noge bi moral biti Buda še višji kakor pet in pol metra. Toda Mohamedanci zatrjujejo, da izvira ta odtis v kamnu od Adama, medtem ko zagotavljajo Indijci, da je tod ovekovečena noga boga Višne. Omenjeni odtis svete noge je torej sporen; mi se bomo držali pet in pol metra ležečega Bude in sicer tako kakor ga predstavljajo v slehernem boljšem budističnem templju: naslonjen na komolce, rumeno pobarvan in prijazno premišljujoč.

Če bi bil Buda po višini in širini dvakrat tako velik, še vedno ne bi zadostoval, da bi imel vsak tempelj in tempelček nekaj njega samega. Tod ima vsaka najrevnejša vasica svoj tempelj in v vsakem templju svoj »dagaba« — okroglast, stožev podoben kamnit stolpič, v katerem so vzdane Budove relikvije. Kot posebno zaslužno delo velja imeti tako »dagabac«, in kdor ima količjak denarja, jo tudi ima. Toda Buda sam prav dobro ve, da je teh stolpičev v njegovih ostanki več kakor pa ima on kosti, da bi mogla biti v vsakem stolpiču njegova relikvija pristna. To je spoznal tudi preprosti narod. Zato se narod drži približno zanesljivih ostankov in roma v glavnem le k takim templjem, ki razpolagajo z dobro overjenimi relikvijami. Resnične Budove kosti so redke: zato ne preživljajo samo duhovnikov onih templjev, ki jih imajo, ampak tudi kuharje žganja v vsej okolici.

No, in sedaj pravim pristni Budov zob! Njegov levi gornji zob — zanjame. Kaj bi bil Kandy brez njega. V najboljšem primeru revna vasica v džungli v Ceylonskih gorah (od kar so Angleži pregnali iz teh gorskih zavetij zadnje singalske kralje). Sedaj pa je Kandy ves poln romarskih skupin, kajti Kandy ima Budov zob, ki si ga je pridobil celo na čudežen način.

Ko so prišli Portugalci pred časom na Ceylon, je bil ta zob v velikih časteh. In ker so Portugalci kot bojevitiki katoliki zaničevali pogansko gnusobo, so dali ta zob javno zažgati. Komaj pa so Nizozemci pregnali Portugalce, glej, že so budistični duhovniki iz Kandya pokazali svetl zob in na novo in na veliko zatrjevali, da so neumnim Portugalcem podtaknili napačen zob (vsaj tako so govorili). Mučno pri tem je bilo le to, da so tudi duhovniki iz Anuradhapure (najstarejše kraljevo mesto na Ceylonu) prinesli na dan tudi levi Budov zob in pripovedovali podobno zgodbo. Toda zob iz Kandya se je znal uveljaviti proti svojemu nasprotniku. Anuradhapura je danes pozabljen kraj v džungli in ga ne obišče nobena izletniška skupina, ker je tam več kober in krokodilov, kakor so vredne njegove ruševine. Kandy pa je zacvetel in je danes bogato in lično mestece z domačini in 4000 evropskimi prebivalci. Treba je priznati, da si je Budov zob izbral prestolnico s finim okusom. Pesniški popotniki so primerjali Ceylon s hruški oblikovanim biserom, ki je obešen na uho Indije. Če je temu tako, tedaj sliči Kandy dragocenemu, srebrno svetlikajočemu se odsevu tega bisera. Kandy leži približno sredi otoka tako visoko, da hlad njegovih noči osvežuje, dočim ekvatorsko sonce podnevi poganja iz rdečil tal najrazkošnejšo tropsko rast.

Iz »Doline sene smrti«, — džungle — iz katere se dvigajo strupeni hlapovi mrzlice, mora vlak pripreči še eno lokomotivo, da se lahko prebije skozi granitne čeri in vrsto tunelov do visoke planote na Kandyju. Na nekem mestu pada skalnati prepad navpično tri sto metrov navzdol. Tam je hud ovinek, iz katerega je dal metati zadnji singalski kralj svoje ujetnike. Ogel skale viši grozeče med nebom in zemljo.

Toda Kandy! O Kandy! Nežno leži na področju kopastih gričev, obdan z bambusovim drevjem in palmami okoli mirnega, zelenega jezera, na čigar obali se sentijo želve in rumeno oblečeni duhovniki, ki imajo prav toliko dela. Med tem temno zelenim jezerom, in še bolj zeleno džunglo s cvetočim drevjem in gostim grmičjem, ki sega prav do hiš, hrani Kandy svoj najsvetejši zaklad: levi gornji Budov zob.

Ta zob je mogoče videti samo enkrat na leto iz hrbta nekega rdečce in rumeno pobarvanega slona. Več kot sto tisoč romarjev iz Ceylona in Indije, Japonske in Tibeta mu sledi s kadihom in cveticami. Sicer pa je zob spravljen v treh zlatih tokih za tremi ključavnicami v svoji »karanduar« — v tokljani skrinji iz pozlačenega srebra, v čigar sredini vzi pav iz smaragdov in safirov kočijo iz rubinov in biserov. V tem ključavnicam spadajo trije različni ključi, katerih posestniki morajo biti skupaj, če hočejo

pokazati zob. Prvega hrani najvišji duhovnik svetega templja zoba, drugega najvišji paznik svetinje, in tretjega — kdo? — angleški vladni agent. Tudi Budov zob je odvisen od Angležev. Oni vedo, da ta zob več velja kot trije bataljoni belih vojakov, ki jih imajo na Ceylonu.

Manjši templji se zadovoljijo s posnetkom svetega zoba. Primerno veličini boga je tudi zob precejšen: dobri dve coli je dolg in močan kakor čekan merjasca.

Služba božja je trikrat dnevno v dvorani pred skrinjo svetega ostanka. Ker je budistom slednja verska nestrpnost tuja, sme mirno prisostvovati slovesnosti tudi Evropejec. Njega ogrožajo samo po rupijah lakomni vodniki. Prilčno se odtrga tudi kak plešasti duhovnik v žefranasto barvastem ogrinjalu in mu ponudi cinkasti krožnik pod nos. Njegova vera mu sicer prepoveduje prositi darove, toda krožnik sme držati tako, da lahko opaziš, da ti ne mara nič pokloniti, ampak da hoče nekaj od tebe. Ker pa je ravno na nasprotni strani naslikano, kako žagajo prezirljiva duhovnikov kruljavi zli duhovi, napraviš prav, da se z eno rupijo zavaruješ proti temu žaganju.

Take strah vzbujajoče slike manjkajo v redko katerem ceylonskem templju. Pri svetem zobu so razmeroma še prizanesljivi. Da kadilec opija v onostranstvu krmijo s tekočim ognjem, naj te ne plaši, kajti cigarete so proste kazni; to pa, da neposlušne žene kljujejo ogromne papige, jim verjetno privoščiš. Ze neprijetnejše je, da vidiš zakonolomce nataknjene na trnjeva drevesna debla; k sreči pa kaže tudi ta slika samo ženske na trnih. Posebno slabo se godi onim, ki sekajo tempeljska drevesa. Plavi zli duhovi (zli duhovi so vedno slikani samo s plavo barvo, ljudje z rdečo in Buda z rumeno) jih sekajo na kose, dočim jim mlajši hudiči zatikajo v trebuh žareče železne palice. Kakor že povedano, te kazni ne ustrašijo Evropejci.

Toda v nekem majhnem templju na severnem Ceylonu sem videl celo galerijo pekla, ki mi je dala misliti: včasih celo sanjam o njej. Ponazaruje, da bodo ljudje, ki na zemlji uničujejo mršes (in se tako pregreše nad Budovo ljubeznijo do živali), zmlati med dvema ogromnima peklenskima skalama. Tam je tudi naslikano, kako morajo prijatelji alkohola v peklju s posebno rumenimi ognjenimi plameni požirati črve. Take napovedi me navdajajo s strahom. V galeriji templja svetega zoba me pa straši ena sama slika: ljudi, ki ubijajo živali, bodo v onostranstvu požrti medvedi. Upajmo — se tolažim — da me moj uporni fox-terrier ne bo šel tožiti k Budi, kadar bo že tako daleč. Sicer pa budističen pekel ni več, ampak samo neke vrste prestopna postaja za zopetno naslednje rojstvo.